

Fortidsminneforeningen
National Trust of Norway

HOVEDSTYRETS ÅRSMELDING 2022

Etter noen år sterkt preget av koronapandemien har 2022 endelig vært et (tilnærmet) normalår. Det er svært gledelig at aktiviteten blant lokallag og fylkesavdelinger er godt i gang, og Fortidsminneforeningen opplever vekst i både medlemmer og besøkende til eiendommene. Fortidsminneforeningens eiendommer fikk hele 196 621 besøkende i 2022, noe som gjør foreningen til ett av Norges best besøkte museum.

Foreningen har vært en aktiv og tydelig stemme i vernesaker lokalt, regionalt og nasjonalt. Lokallag og fylkesavdelinger jobber aktivt for å forvalte, sikre og utvikle både foreningens egne eiendommer og andre kulturminner i deres nærområde.

I 2022 ble prosjektet Lys i gamle hus for alvor satt i gang, med fem pilotkommuner.

Organisasjon

Medlemmer

Per 31.12.2022 hadde Fortidsminneforeningen 7901 medlemmer. Det var i nevnte år 686 innmeldinger og 474 utmeldinger, noe som gir en nettoøkning i antall medlemmer på 212. Den gledelige trenden med årlig økning i medlemsbasen fortsatte derfor også i 2022. I likhet med foregående år er det medlemskategorien «medlem med årbok» som har størst oppslutning, med hele 54% av den totale medlemsbasen. Til tross for en generell svekket kjøpekraft og økt økonomisk usikkerhet har denne medlemskapskategorien, som også er den dyreste, økt i popularitet sammenlignet med 2021. Medlemskap uten årbok kommer som nr. to på lista med 26% av medlemmene, men denne kategorien har et betydelig medlemstap i 2022. Videre følger «medlem uten publikasjoner» med 10% av medlemsbasen; denne medlemskategorien har også økt i popularitet sammenlignet med foregående år.

Det er positivt å se at medlemskap med årbok øker i popularitet hos våre medlemmer, noe som kan tyde på at mange medlemmer finner verdi i å ha tilgang til foreningens publikasjoner og ressurser. At medlemskap uten publikasjoner også har fått en økt oppslutning kan være en konsekvens av den generelle økonomiske situasjonen, og at medlemmer med anstrengt økonomi har valgt å endre til en rimeligere medlemskapstype til fordel for utmelding.

Med medlemskapsstatistikken som grunnlag, var 2022 et positivt år for Fortidsminneforeningen. Foreningen hadde ved årsslutt 223 flere medlemmer enn samme tid i 2021, og mye tyder på at våre medlemmer heller endrer medlemskapskategori enn å melde seg ut. Dette kan tolkes som at Fortidsminneforeningens medlemmer er opptatt av å fortsette å støtte vårt arbeid, selv i perioder med lavkonjunktur.

Fortidsminneforeningen har to æresmedlemmer: H.M Kong Harald og H.M Dronning Sonja, som også er Fortidsminneforeningens høye beskytter.

Hedersbevisninger

I 2022 ble det tildelt tre Urnesmedaljer. Svein Solhjell, Else M. Skau og Hans Jakob Hansteen mottok foreningens høyeste utmerkelse.

Foreningens hedersnål ble gitt til Kåre Lome, Kristine Kaasa-Moe, Tanna Gjeraker og Lars Mytting. Disse fire hedersnålene ble alle vedtatt tildelt under pandemien og det var gledelig at det i 2022 endelig ble mulig å få gitt mottakerne denne hedersbevisningen.

Representantskapet

Representantskapet er Fortidsminneforeningens øverste organ. Det består av delegater valgt av de forskjellige avdelingene etter medlemstall og et ordførerskap. I 2022 ble Representantskapsmøtet avholdt 10-12 juni i Bergen.

Avdelinger og lokallag

Fortidsminneforeningen hadde 16 fylkesavdelinger og 56 registrerte lokallag i foreningen. Foreningen fikk fire nye lokallag i 2022, Sør-Østerdal lokallag i Hedmark avdeling, og Voss, Fana og Ytrebygda og Årstad lokallag i Hordaland avdeling.

Hovedstyret

Hovedstyret har gjennomført 9 ordinære møter. Frem til representantskapsmøtet 2022 besto styret av:

Leder: Margrethe C. Stang (Den trønderske avdeling)

Nestleder: Trude Knutzen Knagenhjelm (Sogn og Fjordane)

Styremedlemmer: Eline Holdø (Troms), Ole Jakob Holt (Oslo og Akershus), Elisabeth Erke (Finnmark)

Varamedlemmer: Trond Oalann, (Hordaland), Helge Skinnnes, (Buskerud), Anne Marit Noraker, ny (Oppland). Trond Oalann måtte dessverre trekke seg fra styrearbeidet fra januar. Hovedstyret har hatt et arbeidsutvalg bestående av styreleder, nestleder, samt generalsekretær.

Etter representantskapsmøtet i Bergen i juni 2022 består styret av:

Leder: Trude Knutzen Knagenhjelm (Sogn og Fjordane)

Nestleder: Ole Jakob Holt (Oslo og Akershus)

Styremedlemmer: Eline Holdø (Troms), Elisabeth Erke (Finnmark) og Helge Skinnnes (Buskerud).

Varamedlemmer: Anne Marit Noraker (Oppland), Helge Roar Dalen, ny (Agder) og Ketil Thu, ny (Rogaland).

Ansatte

Hovedadministrasjonen har sine kontorer i Dronningens gate 11 og i Rådhusgata 7, Oslo.

I 2022 har hovedadministrasjonen bestått av:

Generalsekretær Ola Fjeldheim

Organisasjonsavdelingen:

Organisasjonssjef Helle Biørnstad (fra 15 august)
Økonomiansvarlig Ingeborg Ekre
Organisasjonsrådgiver Ingunn Emdal
Organisasjonssekretær Theodor Geelmuyden
Rådgiver, myndighetskontakt Bo Alexander Granbo
Kommunikasjonsansvarlig Trond Rødsmoen

Prosjektleder Lys i gamle hus, Bianca Wessel
Prosjektansatt lys i gamle hus Heim, Runa Tunheim (20% fra 01.09)
Prosjektansatt lys i gamle hus Rollag, Bastian Tuv Kverneland (20% fra 01.09)
Prosjektansatt lys i gamle hus Kvitsøy, Helene Nordbø Hansen (20% fra 01.09)

Redaksjon/publikasjon:

Redaktør Ivar Moe
Årbokredaktør Linn Willetts Borgen (50% stilling)

Avdeling Bygningsvern:

Mathilde Sprovin, avdelingsleder
Rådgiver Lars Erik Hald Haugen
Rådgiver Hedda Skagen Paulson (i barselperm fram til 01.03.2022)
Rådgiver Christine Sundbø (vikar for Hedda, til 01.06.2022)
Rådgiver Einar Engen (50% stilling)
Rådgiver utvikling Cathrine Lillo-Stenberg
Kommunikasjonsmedarbeider Joakim Rehaug Roth (80% stilling)
Arkitekt Kjetil Sæterdal (80% stilling fra 15 august)

Museum og eiendom:

Museums- og eiendomssjef Merete Winness
Rådgiver formidling Astrid Galstad
Rådgiver forvaltning Christina Ljosåk Ross
Rådgiver forskning og fagutvikling, Linn Willetts Borgen (50% stilling)
Merethe Skjelfjord Kristiansen (50%, Den Trønderske avdeling)
Ida Pettersen (50%, Hordaland avdeling)
Jorunn Wiik (20% fra 1. oktober)

Hovedadministrasjonen omfatter også et fast, ytre apparat:

Daglig leder på Borgund Marit Wøllo, 100% stilling fra 24.mai
Vertskap i Røros-gårdene, Monica Hægglund Langen, timebasert ca. 15%

Regnskap

Regnskapet ble ført av Ingeborg Ekre.

Regnskapet for 2022 gir et korrekt uttrykk for virksomheten gjennom året og for stillingen pr. 31.12.2022.

Årets tall:

- Regnskapet viser total omsetning på kr. 49 661 377.
- Driftstilskuddet fra staten gjennom Klima- og Miljøverndepartementet er på Kr 9 506 997, hvorav 5 000 000 er til foreningens museumsdrift
- Inntekt fra medlemskontingenten er kr. 3 737 031, av dette er kr 1 526 400 videreført til fylkesavdelingene
- Regnskapet er gjort opp med et underskudd på kr 6 073 469

- Foreningens egenkapital er på kr 11 810 930

Foreningen har egenkapital, og etter styrets oppfatning er forutsetningen for fortsatt drift til stede. Årsregnskapet for 2022 er satt opp under denne forutsetning.

Revisor har vært Crowe Partner Revisjon AS, Oslo, ved Anne Gudrid Tomterstad.

HMS

Merete Winness, leder for museum- og eiendomsavdelingen, var HMS-ansvarlig i 2022. Det foreligger tariffavtale for de ansatte i hovedadministrasjonen, som er medlem av NHO/Abelia. I henhold til gjeldende lover og forskrifter fører hovedadministrasjonen oversikt over totalt sykefravær blant de ansatte. I 2022 var sykefraværet på 3 %. Arbeidsmiljøet og den generelle trivselen i foreningen er god. Det har ikke vært arbeidsulykker eller skader av noen art. Foreningen har som mål å være en arbeidsplass med full likestilling mellom kvinner og menn og hvor det ikke skal forekomme forskjellsbehandling. Foreningens virksomhet forurensrer ikke det ytre miljø. Virksomheten ved Borgund stavkirke er sertifisert som Miljøfyrtårn.

Drift av foreningen

Hovedadministrasjonens virksomhet er inndelt i fire hovedområder: Organisasjon, Bygningsvern, Publikasjon og Museum og eiendom. Hovedadministrasjonen har ansvar for gjennomføring av organisasjonens fellesmøter, har støttefunksjoner for avdelingenes og lokallagenes drift og for medlemsdatabasen.

I 2022 hadde lokallag og fylkesavdelinger anledning til å søke om arrangementsmidler fra en pott på kr 100 000. Disse midlene skal bidra til og støtte oppunder lokale aktiviteter i lagene. Det ble søkt om støtte på totalt kr. 156 000 til 28 arrangementer. Av disse fikk 21 arrangementer tilsagn på sin søknad.

Ledermøtet for foreningens styreledere i lokallag og fylkesavdelinger ble avholdt i Oslo i november med over 60 deltakere. Den årlige tradisjonen med julebisp på stiftelsesdagen 16. desember ble markert i Salen i Magistratgården.

Arbeidet med Fortidsminneforeningens logo

Fortidsminneforeningens logo er hentet fra et av de 18 kapitelene (stolpehodene) i Urnes stavkirke, datert til rundt 1130. Kapitelet i logoen ble først valgt ut som motiv for Urnesmedaljen i 1965, og ser deretter ut til å ha blitt gradvis innarbeidet som merke for foreningen.

Figuren fra kapitelet er blitt omtalt som Urnesløven og viser en skapning med løvekropp og menneskehode som bærer en øks. På grunn av øksen har den blant annet blitt tolket i sammenheng med det norske riksvåpenet. Imidlertid er det i senere år vist at figuren ikke er en løve, men en såkalt mantikora, et fabeldyr med menneskehode og løvekropp, som er kjent tilbake til antikken og var et utbredt motiv i middelalderen.

Mantikoraen på kapitelet bærer et særegent hodeplagg. Det har vært knyttet usikkerhet til hvordan dette hodeplagget skulle tolkes. Spørsmålet er nå belyst gjennom ny forskning. Her tolkes mantikoraens hodeplagg som en spesiell type hatt, *pileus cornutus*, som i middelalderens kunst ofte ble brukt for å indentifisere jødiske figurer. Selv om hodeplagget også kunne inngå i mer nøytrale kontekster, var det i kristen sammenheng utbredt som symbol i fiendtlige fremstillinger av jøder og jødedommen. I den nye forskningen

understrekes det at på det aktuelle kapitelet er hatten kombinert med ansiktstrekk som var ment å karikere jøder og at fabeldyret mantikora hadde sterkt negative konnotasjoner.

Disse elementene sees i sammenheng som en dehumaniserende, antisemittisk fremstilling av jøder, og det vises til lignende bilder som finnes bevart blant annet fra England. Denne nye tolkningen av kapitelet viser at de europeiske strømningene som kom til Urnes kunne ha negative fortegn.

Hovedstyret etablerte i juni 2022 en arbeidsgruppe bestående av fire fagpersoner, alle med nåværende eller tidligere tilknytning til foreningen: Linn Willetts Borgen (kunsthistoriker og stavkirkeforsker), Margrethe C. Stang (førsteamanuensis i kunsthistorie ved NTNU med spesialisering på norsk maleri i høymiddelalderen), Trude Knutzen Knagenhjelm (arkeolog og hovedstyreleder) og Vidar Alne Paulsen (middelalderhistoriker og undervisningsleder ved Jødisk museum i Oslo).

Mandatet var å kartlegge den kunnskapen vi har om denne typen middelalder-symbolikk, hvordan den kan tolkes i dag og å legge frem en anbefaling for veien videre for Fortidsminneforeningen. Underveis i arbeidet ble temaet også diskutert med tillitsvalgte og ansatte i plenum. Arbeidsgruppen la frem sin rapport 12. desember 2022. Arbeidsgruppens anbefaling til hovedstyret var å endre Fortidsminneforeningens logo, konkret ved å velge et motiv fra et av de andre kapitelene, en løve-figur.

I styremøtet 16. desember vedtok hovedstyret å følge arbeidsgruppens anbefaling. Umiddelbart etter dette ble oppdraget med å utvikle den nye logoen gitt til designbyrået Miksmaster Creative.

Før hovedstyret vedtok 16. desember ble ordførerskapet konsultert for å kartlegge hvorvidt hovedstyret har mandat til å vedta en slik endring uten å legge saken frem for representantskapet. Med utgangspunkt i foreningens vedtekter og også hvordan tidligere logo- og designprosesser har vært gjennomført, etablerte man en forståelse av at hovedstyret har et slikt mandat.

Dette sammen med tidsaspektet – at saken krevde en så hurtig behandling og gjennomføring som mulig – gjorde det klart at det ville bli for lenge å vente til et representantskapsmøte i mai/juni 2023.

Etter vedtaket 16. desember ble ansvaret for å utvikle og velge ny logo delegert til hovedadministrasjonen.

Vernesak

Fortidsminneforeningens lokallag, fylkeslag og administrasjon var engasjert i en rekke vernesaker over hele landet i løpet av 2022. Foreningens frivillige har vært en tydelig og synlig stemme i media og lokalpolitikk, og skapt forståelse for kulturminneverdier gjennom arrangementer som folkemøter og nabolagsvandring.

Rødlista, foreningens oversikt over verneverdige hus, kulturmiljøer og andre kulturminner i fare, har vært et viktig verktøy i vernesaker. I løpet av året ble mange truede bygg på lista reddet. Herredshuset i Salangen, Øvre Åmot i Rælingen, Trehusmiljøet "Hylla" i Oslo, Laurgård i Sel, Tingelstadgården i Brumunddal, Hotel Central i Stryn og Apotekergården på Kirkenær ble regnet som "Reddet" blant kulturminnene på Rødlista i løpet av 2022.

Politisk arbeid

Fortidsminneforeningen har i løpet av 2022 arbeidet for våre politiske prioriteringer opp mot Stortinget, departementer, Riksantikvaren, fylker og kommuner. Urnes verdensarvsenter, ny kulturmiljølov, Riksantikvarens nye bevaringsstrategier og arbeidet med statsbudsjettet har utgjort en stor del av arbeidet.

Finansiering av Urnes verdensarvsenter har vært en hovedprioritet i 2022.

Fortidsminneforeningen har søkt midler fra Klima- og miljødepartementet, Kultur- og likestillingsdepartementet, Vestland fylkeskommune og Luster kommune. Foreningen har arbeidet løpende med disse søknadene og prioritert senteret i budsjettinnspill og møter med politikere. På Stortinget deltok foreningen Energi- og miljøkomiteens og Familie- og kulturkomiteens budsjettøringer, og har jobbet for å spille inn våre politiske prioriteringer til politikere i disse komiteene. Vi har også vært i møter med enkeltrepresentanter og spilt inn våre prioriteringer skriftlig.

Foreningen har prioritert å arrangere møter med politikere på eiendommene våre. Familie- og kulturkomiteens medlemmer besøkte Abborhøgda i oktober. Barne- og familieminister Kjersti Toppe besøkte Urnes stavkirke i mai og Moster gamle kirke i april. Statssekretær Aleksander Øren-Heen i Klima- og miljødepartementet besøkte Urnes i september. Foreningen har fulgt opp relevante høringsprosesser, som Riksantikvarens bevaringsstrategier. Fortidsminneforeningen har også bidratt med innspill til ny kulturmiljølov. Foreningen fikk gjennomslag for sitt ønske i mandathøringen om at generalsekretær Ola H Fjeldheim skulle få en plass i utvalget.

Representasjon

Tidligere hovedstyreleder Leif Kahrs Jæger er Fortidsminneforeningens representant i nettverket Den Nordiske Trebyen. Organets formål er å styrke trebyene som kulturarv, livsmiljø og besøksmål. Jæger representerer også foreningen i Nordisk forum for bygningskultur (NFBK).

Espen Ophaug og Bo Alexander Granbo representerte Fortidsminneforeningen i styret i Murbyen Oslo.

Fond og stiftelser

Fisher-Lindsay-fondet er et felles skotsk-norsk fond, som forvaltes av Society of Antiquaries of Scotland (SAS) og Fortidsminneforeningen. I regi av fondet arrangeres det utveksling av forelesere i de to landene. Koronapandemien har satt begrensninger for dette i noen år, men det jobbes for økt aktivitet i 2023. I styret for den norske delen sitter Leif Anker (RA), Astrid Galstad og Linn Willetts Borgen.

Gjennom Miletjærefondet organiserer Fortidsminneforeningen salg av milebrent tjære til bruk på stavkirker og fredede bygninger.

Tilslutninger og medlemskap

I 2022 ble Fortidsminneforeningen medlem av Studieforbundet kultur og tradisjon. Dette gir oss demokratiske rettigheter i forbundet. Alle ledd i Fortidsminneforeningen har anledning til å søke kursstøtte gjennom dette forbundet.

Fortidsminneforeningen er også medlem av Balansekunst, et samarbeidsnettverk av kulturorganisasjoner som jobber for en likestilt og mangfoldig kultursektor, og Frivillighet Norge.

Fortidsminneforeningen er medlem av Kulturvernforbundet. I 2022 bidro foreningen med innhold til Kulturminnedagene i september, og deltok på fellestand i regi av Kulturvernforbundet under Arendalsuka i august. Fortidsminneforeningen er representert på kulturvernforbundets månedlige generalsekretærmøter.

Lys i Gamle Hus

Etter endt forprosjekt startet Lys i Gamle Hus opp sommeren 2022 med fem pilotkommuner, Heim, Kvitsøy, Rollag, Sør-Aurdal og Vinje. Lys i Gamle Hus handler om bygningsvern og gjenbruk, at bygg som står tomme skal settes i stand og tas i bruk igjen. Prosjektet medfinansieres av Riksantikvaren, Bergesenstiftelsen og pilotkommunene. Målet er bolyst og bærekraftig stedsutvikling. Ruralis er koblet på med følgeforskning. Bachelor og masterstudenter har knyttet sine oppgaver innen kulturarv og arkitekturvern opp mot prosjektet. Fra september har hver pilotkommune hatt sin egen lokale prosjektleder i 20% stilling. Det er gjennomført oppstartsmøte i alle pilotkommunene, samt felles nasjonal samling for alle aktører, som inkluderte prosjektets ressursgruppe (NTNU, Husbanken, Norsk Bonde og Småbrukarlag, KS og Distriktssenteret). Prosjektet har tre faser og vil løpe til 2025. En egen nettside, en portal ble etablert og kontoer på sosiale medier hadde mer enn 20.000 følgere ved utgangen av året. Den årlige lysdugnaden den 14. desember ble også godt markert av våre lokallag og fylkesavdelinger i 2022.

MUSEUMS- OG EIENDOMSAVDELINGEN

Formidling og publikumsutvikling

«Fortimus i enga» Utvikling av formidlingsopplegg og materiell der den overordnede idéen er å utvikle barns evne til å ta vare på naturen og det biologiske mangfoldet gjennom å utforske, leke og lære i de omgivelsene som omgir foreningens kulturhistoriske eiendommer. «Fortimus i enga» er knyttet til bærekraftig utvikling, forankret i Bærekraftsmål nr. 11.4: Styrke innsatsen for å verne og sikre verdens kultur- og naturarv. Utviklet i samarbeid med avdeling bygningsvern for bruk på Abborhøgda. Faglig rådgivning er gitt fra institutt for miljø- og naturvitenskap ved Høgskolen Vestland, Sogndal. Norsk Botanisk Foreningen er også en part i videre bruk av «Fortimus i enga» og formidling mot barn og skoler.

3D filming Borgund stavkirke. Med mål om at alle foreningens stavkirker skal 3D-filmes og være tilgjengelig som en digital læring- og opplevelsesressurs, ble Borgund 3D-filmet i 2022. Filmene inngår i FMFS digitale læringsressurs «Digital vei til kulturarv». Dette er en del av foreningens strategi for bærekraftig besøk, der «hjemmefra»-besøkende inngår som en målgruppe.

Prosjekt Olavshaugen og deltagelse i Nasjonaljubileet 2030. En intern arbeidsgruppe i museum- og eiendomsavdelingen har gjennom 2022 jobbet fram en intensjonsavtale med Stiklestad Nasjonale Kultursenter om samarbeid rundt formidling av Olavshaugen fram mot jubileet i 2030. FMF var samarbeidspart for Olsok-utstillingen 2022 på Stiklestad: «Queer Spirit» med kunstinstallasjonen «Rosa trekant» på Olavshaugen som en del av Skeivt kulturår. Utstillingen skapte stor medieoppmerksomhet og interesse, noe som resulterte i en forlenget utstillingsperiode med en mengde skolebesøk. FMF ble i 2022 medlem av det nasjonale nettverket for 2030-jubileet og knyttet til jubileets verdiplattform. Som en del av dette deltok FMF på nasjonal nettverkssamling for 2030-jubileet.

Guideopplæring digitalt. To digitale opplæringskvelder for guider og besøksansvarlige ved eiendommene avholdt i samarbeid med rådgiver for forskning og fagutvikling.

Søkbare museumsmidler. Eiendomsforvaltende avdelinger og lokallag kan søke satsningsmidler knyttet til hovedområder i Fortidsminneforeningens museumsstrategi. Engasjementet rundt disse midlene er stort, og det ble gjennomført 20 ulike prosjekter, vesentlig innen formidling og informasjon/markedsføring.

Liv og levende formidling i Rasmusgården. Av andre formidlingsaktiviteter utenom søkbare museumsmidler nevnes disse samarbeidsprosjektene: «**Nisseteater**» i **Rasmusgårdene** på Røros. «**Liv i Rasmusgården**» Formidlingsopplegg for barnehagebarn. Pilotprosjekt i samarbeid med Rørosmuseet.

Moster. Samarbeid med Moster Amfi og Hordaland avdeling om planlegging av formidlings – og kommunikasjonstiltak som forberedelser til jubileet i 2024.

Besøkstall 2022. Det samlede tallet besøkende til eiendommene, inkludert Kaupanger stavkirke var 196.621. Det er en økning på vel 96% fra 2021, og det ligger også over 2019 som hadde besøkstall på rett i underkant av 192.000. Besøket til stavkirkene utgjør 130.764 av det samlede besøket i 2022.

Plan- og utviklingsarbeid for Urnes verdensarvsenter

Drift og organisering av Urnes. Fra 1. mars 2022 overtok foreningens hovedadministrasjon det totale ansvaret for utvikling av senteret, besøksdrift og forvaltning av stavkirka, inkl. arbeidsgiveransvar. Dette er en del av et helhetlig eier- og byggherreansvar i et omfattende og mangesidig prosjekt, og en organisering tilpasset prosjektets kompleksitet, omfang og ressursbehov som gjelder fram til senteret er realisert og har en innkjørt driftssituasjon.

Prosjektkoordinering. Det ble opprettet en gruppe i hovedadministrasjonen for helhetlig arbeid rundt Urnes verdensarvsenter. Fokus har vært på søknader om investeringsstøtte, politisk arbeid, organisering av byggeprosjektet og finansielle spørsmål som eks. momskompensasjon.

Arkitektkonkurranse. Arkitektkonkurransens vinner, «Urneskilen», tegnet av Lipinski Lipinski Arkitekter/A.C.B./ Tobias Laukenmann, ble offentliggjort i Luster 3. mars. Konkurransens 124 bidrag ble alle presentert på www.urnesstavkirke.no og det ble utarbeidet en trykksak og en utendørs utstilling med presentasjon av vinner.

Utstillingsforberedende arbeid for foreningens egen utstilling «Tre og tro gjennom tusen år» er videreført og videreutviklet i 2022 med arbeidsgruppen bestående av syv fagressurser i foreningen. Det har vært et spesielt fokus på Urnesportalen og formidlingsmuligheter rundt portalkopien i utstillingen, og barn og unge som besøksgruppe.

Faglige inspirasjonsseminarer: For å styrke kunnskapsgrunnlaget for utstillingen «Tre og tro gjennom tusen år», og for formidlingen ved stavkirken, er det gjennomført to faglige inspirasjonsseminarer i samarbeid med fag- og forskningsmiljøer. Et digitalt seminar i juni hadde temaet «Kroppslige møter med verdensarven» der vi belyste besøkendes opplevelser i møte med verdensarven Urnes stavkirke og landskapet den er en del av, og hvordan verdensarvens materielle og immaterielle verdier kan forstås og formidles. Et fysisk seminar i september hadde temaet «Urnesportalen i kontekst: Håndverk, materialbruk og symbolikk», en samling knyttet til «Treets mester»-prosjektet.

«Urneshage»-prosjektet. «Urneshagen» er et delprosjekt i utviklingen av Urnes verdensarvsenter der ambisjonen er å gi besøkende kunnskap om det frodige fjordlandskapet på Ornes og sette dette i et bærekraftperspektiv med utgangspunkt i FNs bærekraftsmål «En arbeidsgruppe med sterk lokal representasjon, ledet av museum - og

eiendom, har hatt digitale samlinger og utarbeidet en idé -og konseptskisse for «Urneshagen» med handlingsplan for tiltak i 2023.

Forskning og utvikling

Treets mester. Prosjektet «Treets mester», der nordportalen i Urnes stavkirke skal gjenskapes av dagens treskjærere, har pågått siden 2020. I 2022 ble flere viktige milepæler i arbeidet nådd. I januar ble treet som skal brukes i portalkopien felt, på Fresvikåsen i Sogn, etter et langvarig arbeid med kartlegging av aktuelle skogområder. En podekvist fra treet ble hentet inn av Skogfrøverket for å avle frem frø til kvalitetsfuru for fremtiden. Etter selve fellingene fulgte en workshop ved fellingsstedet i skogen, med kløyving av treet og grovtilhogging av emnene med tradisjonelle metoder og verktøy. Arbeidet ble ledet av Roald Renmælmo, universitetslektor i tradisjonelt bygghåndverk ved NTNU. Det ble laget en formidlingsfilm fra arbeidet. På bygningsvernkongressen på Maihaugen 8.-10. juni ble treskjærernes tilnærminger til portalen lagt frem i en egen sesjon, som var fulltegnet og ga mulighet for gode diskusjoner og innspill rundt prosjektet. I overgangen juli/august var treskjærere fra prosjektet til stede på Ornes for å formidle teknikker og verktøy til besøkende, et tilbud som særlig appellerte til barn. I forbindelse med oppholdet ble det også jobbet med kartlegging av verktøyspor, ved at observasjoner fra 3D-skann ble sammenholdt med originalportalen. I september ble det avholdt en workshop på Vuku i Trøndelag, der portalplankene ble formet klare til skjæring og hvor det ble samarbeidet videre med smeder for å utarbeide verktøy basert på verktøyspor og arkeologiske funn. "Treets mester" ble også presentert i et innlegg på Byggnadsvårdens konvent i Mariestad 21.-23. september. Den 17. november ble det arrangert et tverrfaglig publikumsseminar, "Urnesportalen i kontekst", der treskjærerne la frem sine perspektiver på Urnesportalen i samspill med forskere innen arkeologi og kunsthistorie. Her var det også hentet inn bidragsyttere fra Danmark og Sverige, for å belyse Urnesstilens vandring over landegrenser og mellom ulike materialtyper. De fysiske plassene på seminaret var fulltegnet, og arrangementet ble i tillegg streamet og dokumentert på film. I desember ble den første vitenskapelige artikkelen om arbeidet publisert i Fortidsminneforeningens årbok, ført i pennen av Kai Johansen og Roald Renmælmo.

Internasjonale samarbeidsprosjekter. Gjennom året har museums- og eiendomsavdelingen hatt kontakt med en rekke forskningsmiljøer i inn- og utland som ønsker å innlemme foreningens eiendommer og gjenstander i sine prosjekter. Blant annet er Urnes stavkirke brukt som målested i et samarbeidsprosjekt mellom NTNU og japanske forskningsmiljøer, der det undersøkes hvordan lydmålinger kan bidra til å fange opp endringer i trekonstruksjoners strukturelle integritet på et tidlig tidspunkt, uten store inngrep. I et annet NTNU-prosjekt har Borgund stavkirke vært undersøkt for å se nærmere på hvilken rolle bueknær og Andreaskors spiller for midtromskonstruksjonens stabilitet. Foreningens ansatte lokalt har tilrettelagt for undersøkelsene. Museums- og eiendomsavdelingen har bidratt med støttebrev til flere søknader om forskningsmidler, og har også bistått studenter i inn- og utland som har tatt kontakt med spørsmål rundt foreningens eiendommer og kildemateriale fra foreningens historie.

Klima-MOV. Riksantikvarens langvarige miljøovervåkningsprogram «Miljøovervåking av konsekvensene av klimabelastningene på fredete bygninger» omfatter flere av foreningens eiendommer: Kvernes stavkirke, Finnesloftet, Hustad kirke, Moster gamle kirke, Lydvaloftet, Rasmusgården og Urnes stavkirke. I 2022 ble også Uvdal stavkirke en del av prosjektet. Foreningens kontaktperson for dette arbeidet er rådgiver forvaltning.

Logoens symbolikk. Museums- og eiendomsavdelingens rådgiver for forskning og fagutvikling har deltatt i arbeidsgruppen som har kartlagt logomotivets symbolikk. Arbeidsgruppens rapport ble avlevert til hovedstyret 12.12.22 (se lengre redegjørelse over).

Kunnskapsgrunnlag Olavshaugen. I forbindelse med prosjektet knyttet til formidling av Olavshaugen frem mot 2030-jubileet (se over), er det påbegynt en kartlegging av historikken til de mange minnesmerkene som har stått på haugen, så vel som de mange kontekstene og forståelsene stedet har inngått i. Planen er å få frem flerstemmigheten i fortidens og nåtidens tilnærminger til haugen og minnesmerkene. Daglig leder i Den trønderske avdeling og hovedadministrasjonens rådgiver for forskning og fagutvikling la frem status i dette arbeidet på Museenes forskerkonferanse 2022, som hadde temaet "Historiebruk" og ble arrangert på Stiklestad. Arbeidet vil videreføres med ytterligere kildearbeid i 2023.

Kunnskapsgrunnlag gjenstander Hopperstad/Hove. I 2022 er det jobbet med å utarbeide et bedre kunnskapsgrunnlag for gjenstandssamlingene fra Hopperstad stavkirke og Hove kirke, som utgangspunkt for videre arbeid med å se på utstillingsmuligheter i et fremtidig besøkssenter ved stavkirken. Kunnskapsgrunnlaget er utformet i samarbeid mellom rådgiver forvaltning og rådgiver forskning og fagutvikling, med fokus på kartlegging av samlingens omfang, samt gjenstandenes bevaringsbehov, proveniens, historikk og historiefortellende potensiale.

Formidling av stavkirkene. I løpet av året er det også jobbet med utadrettet formidling av foreningens stavkirker. Denne aktiviteten har både vært rettet mot et allment publikum og mot fagmiljøer som jobber med beslektet tematikk. Det har blant annet vært presentert innlegg ved konferansen *Collecting the North* på Universitetet i Oslo, konferansen *The Longue Durée of Heritage* ved Det norske instituttet i Roma og på et kirkehistorisk seminar i regi av Den norske kirke.

Sikring

Riksantikvaren bevilger årlig betydelige tilskudd til sikringsanleggene ved stavkirkene, og det er løpende dialog om utvikling og fornyelse av anleggene. Oppgradering av slokkeanlegg og nytt teknisk rom for dette ved Kvernes stavkirke fortsatte i 2022 med mål om ferdigstilling i 2023.

De lokale tilsynshaverne for sikringsanleggene utfører jevnlig rutinekontroll og rykker ut ved alarmer. Dialogen mellom Riksantikvaren og Fortidsminneforeningen om alternativer for fysisk sikring på Urnes stavkirke fortsatte i 2022. På oppdrag fra Fortidsminneforeningen utførte COWI et forprosjekt for brannsikring ved Moster gamle kirke.

Utleie

Hovedadministrasjonen formidler utleie av Rasmusgården og Per Amundsagården på Røros til Fortidsminneforeningens medlemmer. Siden juli 2021 har det også vært utleie av to hybler og en leilighet i Garnisonssykehuset i Stavern til studenter i skoleåret og til feriegjester fra midten av juni til midten av august.

Istandsetting, vedlikehold og konservering

Tilstandsvurdering av kirker. I 2022 ble Logtun kirke og Sakshaug gamle kirke tilstandsvurdert etter NS3424.

Forprosjekt murverk Moster gamle kirke. I 2022 gjennomførte NIKU med flere underleverandører en tværfaglig tilstandsvurdering av Moster gamle kirke. Tilstandsvurderingen hadde spesielt fokus på bygningens eksteriør, fuktproblematikk,

murpuss og relaterte omgivelser. Rapporten dannet grunnlag for videre planlegging og prosjektering av tiltak på kirken i 2023.

Fortidsminneforeningens felles vedlikeholdsfond. Fortidsminneforeningens vedlikeholdsfond var i 2022 på kr 247.000,- og vi mottok søknader fra forvaltende lokallag og fylkesavdelinger på til sammen kr 422.000,-. Tiltak som fikk tilskudd og som ble gjennomført i 2022 var kalking av grunnmur på hovedhuset på Lillingstonheimen, restaurering av vinduer på Uvdal og Torpo stavkirke, maling av loft på potetkjelleren på Vøienvolden, maling av Elstergården, legge på plass løse takstein på Kvernes stavkirke og tjæring av Rødven stavkirke. I tillegg prioriterte rådgiver forvaltning å bruke midler på strakstiltak på støttemurer på Sakshaug gamle kirke. Enkelte tiltak lot seg ikke gjennomføre i 2023 og resterende tilskudd fra fondet ble overført til 2023.

Eiendom Buskerud

Buskerud avdeling sa opp forvaltningsavtalene for eiendommene i Buskerud høsten 2022, og hovedadministrasjonen overtok driften av Elstergården, Nore stavkirke, Uvdal stavkirke, Torpo stavkirke og Kyrkjestuggu fra 01.10.2022. Daglig leder for driften hadde fram til 1.10.22 vært i et ansettelsesforhold både i Buskerud avdeling og i hovedadministrasjonen. Ansettelsesforholdet i ved museums- og eiendomsavdelingen ble forlenget.

KOMMUNIKASJON

Kommunikasjonsarbeidet i 2022 var preget av en rekke større prosjekter i regi av Fortidsminneforeningen: Fullføringen av arbeidet med og avhending av Jorderik, Treets Meister (kopiering av Urnesportalen), ervervelse av eiendommene Moderne Markiser i Halden og Toralfhuset og bryggehusene på Kårøya, kåring av vinner av arkitektkonkurransen for Urnes verdensarvsenter og lansering av vår nye nasjonale vernepris.

Satsingen på egenproduksjon av film fortsatte i 2022. I løpet av året publiserte vi rundt 20 filmer, de fleste produsert internt. Disse omfattet blant annet medlemskampanjer, Treets Meister og promotering av Håndlags aktiviteter. Herlig Film AS sto for produksjonen av den siste av i alt fem filmer om Jorderik-prosjektet.

Sommerkampanjen besto av tre filmer (revidert gjenbruk fra 2021) som ble publisert på Facebook og Instagram, som innlegg og annonser. Film 1: Torpo, Uvdal og Nore stavkirker i Buskerud; film 2: Rosekyrkja, og Kvernes og Rødven stavkirker i Møre og Romsdal; film 3: Urnes, Hopperstad, Kaupanger og Borgund stavkirker ved Sognefjorden.

I september og oktober gjentok vi fjorårets profilering av Kampanjepris kr 200, mens vi i november/desember promoterte gavemedlemskap.

Facebook og Instagram er fortsatt våre viktigste SoMe-kanaler. Ved utgangen av året hadde vi ca. 26 000 følgere på Facebook og ca. 8500 følgere på Instagram.

Vår synlighet i tradisjonelle medier var også i 2022 god. I snitt blir Fortidsminneforeningen nevnt 2-3 ganger daglig, og medieomtalen fordeler seg jevnt gjennom året. Svært mye av dette skyldes lokal aktivitet, med leserinnlegg, omtale av vernesaker foreningen engasjerer seg i, håndverkskurs, arrangementer ved eiendommene etc. Vi har også klart å løfte flere viktige saker i foreningens arbeid inn i riksmediene, som arbeidet med Urnes verdensarvsenter og kopieringen av Urnesportalen, kjøp av eiendommer i regi av Husbruk, Kalkbrenningsprosjektet og Tjæreprosjektet.

Stavkirkene våre ble også arena for flere positive medieoppslag lokalt og nasjonalt våren 2022 takket være samarbeidet med prosjektet «Tare på Tur», der døvblinde Tare Teksum syklet innom alle landets stavkirker.

I januar ble foreningens profilmanual gjort tilgjengelig for alle i den åpne nettløsningen Frontify. Dette letter arbeidet med å tydeliggjøre og å ta i bruk foreningens visuelle profil internt og eksternt.

Fortidsvern – Norges største kulturminnemagasin

Foreningens medlemsmagasin Fortidsvern kom med fire utgivelser i 2022. Vi ser av medlemsundersøkelsen at interessen for bladet er en viktig identitetsmarkør og fremmer opplevelsen av å være medlem av foreningen. Tilknytningen til magasinet oppleves som økende gjennom årene, og betydningsfullt i forhold til å opprettholde medlemskapet. I en tid hvor det praktiske kommunikasjonsbehovet dekkes av digitale plattformer som Facebook og Instagram, leverer papirmagasinet Fortidsvern en medlemsopplevelse med forventningsinnfrielse, value for money og forståelsen av å delta i et nasjonalt felleskap. Fortidsvern leses av ca. 20 000.

Fortidsminneforeningens årbok

Fortidsminneforeningens årbok er et av Norges eldste vitenskapelige tidsskrifter, og utkom for første gang i 1846. Artikler i årboken gir publiseringspoeng på nivå 1 og vurderes både internt av redaksjonsrådet og gjennom eksterne fagfelle vurderinger. Redaksjonsrådet har i 2022 bestått av Oddbjørn Sørmoen, Morten Stige, Trond Indahl, Vegard Røhme, Gro Lauvland og Sine Halkjelsvik Bjordal. Årboken for 2022 hadde håndverk som tema, og belyste håndverkskunnskapens betydning innen kulturminnevernet før og nå.

I 2022 ble det mulig å arrangere årbokseminar igjen, etter at det måtte avlyses i 2021 grunnet COVID 19-pandemien. Seminaret hadde temaet “Religiøsitetens kulturminner”, og foredragene ble holdt av forfattere fra både årboken 2020 og 2021. Arrangementet var tilnærmet fulltegnet, og samspillet mellom foredragsholdere og publikum ga mange gode diskusjoner rundt forskning på religiøse kulturminner, så vel som behovet for tverrfaglige fora for kunnskapsdeling.

AVDELING BYGNINGSVERN

Kulturminner for alle

Kulturminner for alle (KFA) ble i hovedsak sluttført i 2021, med unntak av enkelte gjenstående tilskuddsprosjekter som ennå ikke er avsluttet. Prosjektene følges opp videre.

Covid-19 medførte noe utsettelse i gjennomføring av kurs i regi av KFA. Siste KFA-kurs ble derfor avholdt på Nes jernverk i mai 2022. Kurset samlet 25 unge håndverkere fra hele landet. Tema for kurset var rotknær og grindbygg. Samtlige kursdeltakere produserte et

rotkne hver. Rotknærne ble montert i en grindverkskonstruksjon, som også ble oppført på kurset.

Håndlag

Gjennom Håndlag skal avd. Bygningsvern årlig arrangere 8 kurs i håndverk, dele ut 4 stipender til unge håndverkere, og videreføre ressursgruppa, jamfør vår søknad og tildeling fra Sparebankstiftelsen DNB. Antallet kurs har oversteget det foreningen har forpliktet seg til gjennom tildeling fra Sparebankstiftelsen til Håndlagprosjektet, og omfatter:

Kurs for unge håndverkere:

Det er i 2022 gjennomført 15 kurs for unge håndverkere, og 1 kurs for huseiere:

- 2 kurs, 2 skoleklasser: Verdalen i Nord-Trøndelag, i samarbeid med Øras vel. Tema: restaureringslaft. Deltagere: skoleelever fra Verdal vgs. og Steinkjær vgs.
- 2 kurs, 2 skoleklasser: Lillehammer, på oppdrag fra Innlandet fylkeskommune, gjennomført i samarbeid med Lillehammer vgs. og Lillehammer Museum, avd. Maihaugen. Tema: stolpeverkskonstruksjon. Deltagere. Skoleelever fra Lillehammer vgs. avd. Byggfag.
- 1 kurs: Bømlø, i samarbeid med Moster Amfi og Fabrica kulturminnetjenester AS, kurs i bygging av tradisjonell kalkovn ved Moster gamle kirke. Deltakere: murere mellom 18 og 30 år
- 2 kurs: Lillehammer, Jorderik, hagemur og trapp, tørrmuring med naturstein, kalking av kjeller innvendig. Deltakere var murerlærlinger fra Innlandet.
- 1 kurs: Abborhøgda, kurs i laft for lokale håndverkere.
- 1 kurs: Biermannsgården i Oslo, Vindusrestaurering, 2 dagers kurs for 10 huseiere.
- 3 kurs: Karusbakken: 1 kurs i tilstandsregistrering. 1 kurs i laft og 1 kurs i tørrmuring, begge i samarbeid med Norsk Håndverksinstitutt. Deltakere var unge hospitanter fra prosjektet ungt tradisjonshåndverk i alderen 18 til 25 år. Totalt 10 deltakere.
- 2 kurs, 2 skoleklasser: Finnmark, 2 ukers kurs i gamlebygging for unge i samarbeide med Tana museum. Elever fra Byggfag på Karasjok vgs. og elever fra naturbruk på Tana vgs. deltok i hver sin uke.
- 1 kurs: Jenteworkshop, i samarbeid med tilsynshaver og prosjektkoordinator på Lillingstonheimen Alexander Rauboti. Her samlet vi 20 kvinnelige, unge håndverkere til tre-dagers workshop på Lillingstonheimen.

Stipend til unge håndverkere

Håndlag delte i 2022 ut 4 stipend til unge håndverkere. Stipendmidlene er øremerket deltagelse på Treseminaret på Hjerleid og Handverksdagene på Røros. Det kom inn 18 søknader til fristen 1. november 2021.

Ressursgruppa

Ressursgruppa fra KFA er videreført i Håndlag. Ressursgruppa er i 2022 supplert med 4 håndverkere, lokalisert i Viken, Vestfold, Innlandet og Oslo. Til sammen er det nå 20

tradisjonsbærere i ressursgruppa. Disse benyttes som formidlere og kursholdere i regi av Håndlag. I 2022 er det gjennomført to samlinger med ressursgruppa: i Kongsvinger og i Oslo.

Håndverkkonferanse

Gjennom Håndlag ble det arrangert en håndverkerkonferanse i november 2022, i samarbeid med Norsk Håndverksinstitutt og Bygg og Bevar. Konferansen hadde 100 deltagere.

Faghefte om takteking

Faghefte om tradisjonell takteking stod ferdig og klart for utsending september 2022. Faggruppen bestod av Einar Engen, Anders Gimse, Jostein Utstumo, Odd Arne Rundi og Christine Sundbø (red.).

Eiendomsprosjekter, Fortidsminneforeningens egne erverv

Istandsetting og utvikling av eiendom ervervet til Fortidsminneforeningen er lagt til avd. Bygningsvern. I 2022 har dette omfattet 6 eiendommer:

Jorderik, Lillehammer

I tillegg til å redde eiendommen Jorderik, sette den i stand, og deretter avhende eiendommen til en ny eier, skal prosjekt Jorderik også være en arena for formidling av kulturarv, håndverk, energieffektivisering og sirkulærøkonomi. I 2022 er det gjennomført 2 kurs for unge håndverkere: tørrmuring og kalking. Det er også produsert en avsluttende film som formidler Fortidsminneforeningens arbeid på Jorderik i sin helhet. Jorderik var også tema på Håndverkskonferansen i regi av Lillehammer Museum og Norsk Håndverksinstitutt, i mai 2022.

Det er gjennomført 2 arrangementer: en åpen dag for naboer og lokale på Lillehammer, med omvisning i hagen og huset, kunstsalg og barneaktiviteter. Deltakere: 250 besøkende. Det ble også avholdt en festaften for håndverkere, bidragsytere, ansatte og andre som har vært direkte engasjert i istandsettingsarbeidene.

Istandsetting av Jorderik ble avsluttet i oktober 2022. Ved årsskiftet er Jorderik ennå ikke solgt. Fortidsminneforeningens AU følger opp salgsprosessen videre.

Karusbakken, Vågå

Restaureringsarbeidene på Karusbakken har i 2022 omfattet: 1.) restaurering av stabburet, ferdig høsten 2022. 2.) demontering av låven høsten 2022. Restaureringsarbeidene videreføres i 2023. 3.) grisehuset skal settes istand på kurs. Disse arbeidene startet opp i august 2022, og vil avsluttes i løpet av 2023.

På Karusbakken er det gjennomført 4 kurs- og formidlingsdager: En Ta-et-tak-dag med lokale skoleelever, et kurs i tilstandsregistrering, et kurs i tørrmuring og et kurs i lafting.

Det er gjennomført 3 møter i arbeidsgruppa for Karusbakken.

Det ble i 2022 avdekket en større problematikk enn forventet da Karusbakken ligger i et høyrisikoområde for ras: S2= 1/1000. Det betyr at kommunen ikke kan gi bruksendring for driftsbygningene uten ny farekartlegging som gir en lavere risiko. Saken følges opp i 2023.

Abborhøgda, Kongsvinger

Det har vært mye aktivitet på Abborhøgda i 2022. Arbeidet med å lafte opp igjen et fjøs og en stall er godt i gang. Gulvet i våningshuset er satt i stand og huset klargjort for bruk, og Skogfinsk museum har jobbet med istandsetting av jordkjelleren.

Det er gjennomført laftekurs og det har vært to publikumsarrangementer i løpet av sesongen. Bygningsverndag med høvling av flis med hest, og slåttedugnad gjennomført i samarbeid med DNTs lokallag Eidskog og Kongsvinger.

Garnisonsykehuset, Stavern

Det er gjort oppgraderinger i bakhagen og 2 rom i andre etasje er tilrettelagt for kurs med etablering av et te-kjøkken og oppgradering av strøm, lys og varme. Fra høsten 2023 går man i gang med tekstilkurs i disse lokalene.

Toralfhuset, Røst

Fortidsminneforeningen ervervet Toralfhuset på Kårøya, Røst, høsten 2022. Huset inngår i et større Husbrukprosjekt, mens Toralfhuset er tenkt beholdt i foreningens eiendomsportefølje.

Toralfhuset er i svært dårlig teknisk stand, og det ble gjennomført sikringsarbeider sommer/høst 2022. Avdelingen arbeider videre med arbeidsbeskrivelser, og innhenting av tilbud for istandsettingsarbeidene.

Gamlebanken, Lærdal

Gamlebanken i Lærdal ble istandsatt utvendig sommer/høst 2022. Dette har omfattet maling av fasadene, samt vindusrestaurering. Avd. Bygningsvern har bistått avdeling Sogn og Fjorande med hjelp til søknadsskriving til istandsettingsarbeidene, samt vurdering og valg av

tilbud og utførende håndverker. Selve arbeidene er fulgt opp lokalt av daglig leder ved Sogn og Fjorande avdeling.

Husbruk

Fortidsminneforeningen har i 2022 gått til erverv og overtagelse av 2 husbrukseiendommer:

Moderne Markiser, Halden

Husbruk og Fortidsminneforeningen overtok eiendommen Moderne Markiser i Halden i april 2022. Med utgangspunkt i Moderne Markiser og Konservativen arrangerte Østfold avd. og Halden lokallag en bygningsverndag i september 2022, med bistand fra hovedadm avd. Bygningsvern.

Høsten 2022 utarbeidet avd. Bygningsvern arbeidsbeskrivelser for istandsetting av Moderne Markiser. Det ble videre avholdt anbudskonkurranse, og valgt utførende firma for istandsetting av fase 1; konstruksjon og fasade. Arbeidene starter opp i januar 2023.

Det er etablert en lokal arbeidsgruppe for Moderne Markiser, som arbeider sammen med avd. Bygningsvern. I 2022 ble det avholdt 2 møter i arbeidsgruppa.

Kårøya, Røst

Husbruk og Fortidsminneforeningen ervervet tre eiendommer på Kårøya på Røst, med overtagelse høsten 2022. Eiendommene rommer to bryggebygninger (Nielsenbrygga og Helgesenbrygga), i tillegg til Toralfhuset.

Andre prosjekter i Avdeling Bygningsvern

Kunnskapsoverføring Milebrent tjære

I mars 2022 fikk Fortidsminneforeningen en tildeling fra Riksantikvaren på 380 000 kr. Bakgrunnen for prosjektmidlene var betydelig mangel på milebrent tjære. Midlene er en videreføring av prosjektet Kunnskapsoverføring om milebrent tjære, som startet opp i 2021. Kartlegging derfra viste at miljøer for milebrenning i Norge nå er svært få.

I prosjektet er det arrangert kurs i tyrived, bygging av milekjele og milebrenning. Det ble gjennomført 1 milebrenning, i juli 2022 på Nordagutu i Telemark, i samarbeid med Guvihaug Vikinglag og Vestfold Telemark Fylkeskommune. Milebrenningen ble gjennomført som kurs, med flere potensielt nye milebrennere som deltagere. Det ble produsert 350 liter tjære, som ble solgt til den lokale stavkirken Heddal.

Biermannsgården

Avd. Bygningsvern ble utfordret at stiftelsen De Biermannske Legater til å ta prosjektlederansvar for istandsetting av Biermannsgården i Oslo, som er eid av legatet. Fortidsminneforeningen avd. Bygningsvern inngikk avtale om prosjektoppfølgning, samt arrangering av kurs som del av istandsettingsarbeidene. Oppdraget faktureres.

Bygningsverntjenesten Vestfold og Telemark

Fortidsminneforeningen ved avd. Bygningsvern ble kontakten av Vestfold og Telemark fylkeskommune med forespørsel om å opprette en rådgivningstjeneste i bygningsvern til eiere av eldre hus i regionen. Avtale ble inngått, og fylkeskommunen innvilget et tilskudd til bygningsverntjenesten.

Bygningsverntjenesten i Vestfold og Telemark skal omfatte rådgivning til huseiere, samt 2 kurs i tradisjonshåndverk for lokale håndverkere. Bygningsverntjenesten ble etablert høsten 2022. Det er videre gjort en deling, der Vest-Telemark Museum har ansvar for befaringer i Telemark, samt 1 kurs. Fortidsminneforeningen ved avd. Bygningsvern gjennomfører befaringer i Vestfold, og arrangerer minimum 1 kurs for håndverkere. Ved årsskiftet var det gjennomført omkring 15 befaringer. Tjenesten fortsetter i 2023 med befaring hos huseiere, og kurs.

Oslo, 28 april 2023

Trude Knutzen Knagenhjelm

Styreleder

Ole Jakob Holt

Nestleder

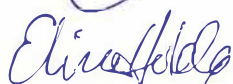
Elisabeth Erke

Styremedlem

Helge Skinnnes

Styremedlem

Eline Holdø

Styremedlem

Ola H Fjeldheim

Generalsekretær